

רשות שמות פרשנת יתרה פרק כ פסוק כב.1

(ב) וגם מזבח אבנים - רבינו יושע כל אם ואם שבתורה רשות, חוץ משלשה ואם מזבח אבנים עשהليل, הר אם זה משמש בלשון כאשר, כאשר תעשה לי מזבח אבנים לא תבנה אתן גזית שחרי חובה עליך לבנות מזבח אבנים, שנאמר (דברים כד) אבנים שלמות תבנה, וכן (שםות כד כד) אם כסף תוליה, חובה הוא, שנאמר (דברים טו ח) והעט תעבitem. ואף זה משמש בלשון אשר ון (ויקרא ב' יד) ואם תקריב מנחות בכירין זו מנחת העומר, שהיא חובה, ועל כן רוחך אין אם הלו ללו תלין, אלא ואדי, נבלשון כאשר הם משמשים:

גור אריה שמות פרשנת יתרה פרק כ פסוק כב.2

(ב) נבלשון אשר הם משמשים. יש לפירוש מה שכabb לשון "אם" אף על גב דחובה הם, מפני שאם יעשה מזבחה אפילו מקיים גזירות המלך - אין הגרן לרבנן, וצריך שיששה מריצמו, ואם כשיעשה מריצמו, אז גזירתו מזבחה. [ד] המשעה שהוא הכרתו וחובה אין צריך להבהיר אל שם טעם, רק הוא מקיים גזירת המלך, ואם שעשה אלו שלשה דברים אפילו מקיים גזירת המלך - אין זה דבר. כי אם בונה מזבח, שזהו עבדות יתברך להקריב עליון, והוא מקיים מכח גזירת המלך בלבד - אין זה בעבודה, כי העבודה צריך שייה עבד לו מריצמו, ועוד נקרא 'עבד', אבל אם הוא מזבח, אין זה עבד. וכן הירובת העומר, מקיים גזירת המלך, אין זה מצוה, כי צריך שישיה מצות הלואאה מריצמו בלבד טוב, כדי תכובב אף בנטינה (דברים טו, י) "לא ירע לבך". וכן הירובת העומר, שציוויתה התורה (ויקרא כג, יד) שלא לאכל חדש עד הקרבת העומר, ופירשו חז"ל (ויקרא כח, א) כי הוא יתברך מעלה עננים ומוריד גשםים ומפריח טלים ומצמיח האדמה ומדשן הפירות, ואם מוננים לו שכרכו עומר הקרבן, וכל זה להודיע שהוא יתברך אשר הצמיח למם הפירות וננתן למם הכל, וזה צריך הודהה בלב, לא מלך בשור ודם המכricht את האדם שיזודה בלבם מוננים לנו למם, ואם הוא מקיים את המצווה אפילו הוא מזבח מגזרת המלך, אין זה הודהה שהוא יתברך עשה את הכל, ולפיכך צריך לקיים את המצווה אפילו הוא מזבח בלב, לא כמלך בשור ודם המכricht את האדם שיזודה בלבם מוננים לנו למם.

יש לפירוש כפשווטו גם כן, כי אלו ג' דברים אף על גב שם חובה, אין הכתוב מדבר במקומו הזה בחובה שלן, דהן.

פ' ח' י' צ' ק'

מאמר מא

ב. כששני לוחות העדות נוכרים בתורת, הרי תיבת לוחות באח כשבהיא חסרה, באופן שرك מצד חטמרא יש כאן לשון רבים של לוחות שנים, אבל מצד המסורת, אין כאן כי אם "לוחות" לשון יחיד, ופירשו חכמים, דכא לומר, שהלוחות היו שווים. ועדין אנו מנשימים באפלה, מפני שאין אנו יודעים, שוויון זה של לוחות מה הוא בא ללמדנו, כי אמם אוינו של שוויון זה במשמעותו הוא גנו.

ג. מאורע מעמד הר סיני, הוא גם חטא רע של כנימת ברית. ופעשח כריות-חבריות במעמד הר סיני, מפורש הוא בתורה: "ויקח משה חצי הדם וישם בנגנות, וחצי הדם ורך על חטאתך". ואחר כך הוא אומר "ויקח משה את הדם, וירוק על העם, ויאמר תההן דם חברית, אשר כרת חשם עצכם, על כל הדברים האלה". כלומר, חצי לנבות, וחצי לאומות. חלוקה זו לחצאיין, היא הקובעת את חותם חברית, וכל זה נכלל הוא במעמד הר סיני.

ד. קביעות-חוותם זו של כריות-חברית, שאירעה בשעת מעמד הר סיני, מוכיחה היה לחיות טבעה גם בדבריותה שנא拂ו באותו מעמד. ומתעוררת היה בכאן השאלה. מעשה של כריות-חברית בעצם הדיבורים והדברות, כיצד הוא נקבע?

ת' ותנה מתחלקיים חם חבריים לחצאיין: חמש דברות בין אדם לטקום, וחמש דברות בין אדם לחברו. חצי לנבות, וחצי לאומות פלנא עלי, ופלנא עלי. חלוקת החיזי חיה היה מעשה של כריות-חברית זכרה וזכריה היה לנו חברית עם אבינו הראשון, שנם שם נאמר "ויבתר אותם בתוךך". ועל שם "ביתור-חדרך" זת, קרויה היה חברית, ביתה בין חבריהם. כללות תורה סקיפה היה את ת' בין אדם לטקום" ואת "חכין אדם לחברו". ובשערת הדברים נעשה מעשה של ביתור בתוךך. חמש דברות בין אדם לטקום, וחמש דברות בין אדם לחבריו. ובודאי, שנם גוףם של הלוות מוכחה הוא לתויות עולת כד בבד, עם חתוכן של הלוות. טפילה, שוויון הלוות מוכחה צריך היה לעסוד בפוד של כריות-חברית פנוי נך. חמש דברות של בין אדם לחבריו בלהו שני. חלוקת החצאיין של כריות-חברית בפוד הלוות, בהתאם לתולוקת-חצאיין של כריות-חברית בפוד של חבריות.

בעניין גונב נפש

ל'ז' ג' תרנ'ב

(4)

שמות כא, טו-ז' ומכת אביו ואמו מות יומת. וגבן איש ומכרו ונמצא בידו מות יומת. ומקל
אביו ואמו מות יומת. וכותב רכינו בח' ז"ל, וגבן איש ומכרו, מה שנכתב הכתוב הזה בין מכת
ומקלל, כתוב רכינו סעדיה ז"ל לפ' שרוב הגנבים הם קטנים, וכשחזריהם אחר זמן אינם מכיריהם
אב ואמ ומכין ומקלין אותן, והנה הגונב טבה הוא שמכה ומקלל ועל כן ראוי שיחויב מיתה.
והרמב"ן ז"ל כתוב בזה כי סמך גונב למכה לפי שmittah שניהם שהוא מיתה חנק כו', עכ"ל.

ולכאורה שני הטעמים הם קשים להבין, דעתם של רס"ג הוא חידוש, ולמה משום זה הוצרך
להפסיק בין מכת למקלל לשניהם עניין אחד ממש, וגם טעם הרמב"ן יש להבין, שהרי הרבה
עבירות חיב עליהן חנק, ולמה נקט דוקא גונב איש ומכרו לסתמיכו למכה אביו.

ורכינו בח' שם כתוב עוד טעם מעצמו, ז"ל, ויש לומר بما שנכתב הכתוב הזה בכאן כדי
להגדיל אשמת גונב נפש ולהודיעו חומר האיסור שבו כי הוא חמור מכתה ומקלל אביו ואמו ולכן
הושם באמצעות בין המכחה והמקלל, עכ"ל. ועודין הדברים צריכים ביאור.

ונראה לומר, דגבונב איש ומכרו אי"ז עשיית על להגונב בלבד, אלא גם לאביו ואמו, שהרי
ЛОקה מהם בן יקיר מחרד נפשם. ובפרט לפי מש"כ הרס"ג, דאם חזר להם אח"כ, הרי אינו
מכיר אותם ואינו מתייחס עליהם כי הבן לאב ואם. ונמצא שיש ג' אופנים שפוגעים באב ואם
ועוזים להם רע, והם, מכחה, גונב ומקלל. ולכן שפיר הושם גונב איש ומכרו בין מכחה למקלל, כי
הוא באמת חמור כמותם שכולם מענין אחד, שבכולם עוללה גדולה לאב ואם.

מעין בית השואבה

(5)

על חיותם שלא לבטל שמחת הקמת המשכן
שהיתה גדולה כיום שנבראו בו שמים וארץ
(תו"כ ריש פרשת שמיני הט"ו). ולאחר
התבוננות נראה שהשמחה היא תנאי בקבלת
התורה, שבחסרו בהשמחה היה ח"ו מתבטל
קבלת התורה, וכמו שמצוין דברי חז"ל (מגילה
לב) שכלי מי שאינו למד תורה בשמחה עליו
הכתוב אומר (יחזקאל כ,כח) "ויגם אני נתתי
לهم חוקים לא טובים ומשפטים לא יחו
בhem". משא"כ בבני המשכן שבבודאי הייתה
שמחה גדולה יותר מכל השמחות שקדומה,
מ"מ האסון הנורא לא היה מפריע לחנוכת
הmeshken, ואף שנאמר (שמיני י,ו) "ויאחיכם כל
בית ישראל יבכו את השרפפה" מ"מ אין
השמחה תנאי המעכב לבני הבית.

ויתכן שיש כאן כוונה נוספת, שהנה על
הפסק (משפטים כד,יא) "ויאל אצילי בני
ישראל לא שלח ידו ויחזו את האלקים ויאכלו
וישתו" אמרו חז"ל (מדרש תנחותה בהעלותך
טו וביבק"ר פרשה כ,ו והובא ברש"י) שנדבר
ואביהוא היו מסתכלין בשכינה בלב גס מתווך
אכילה ושתיה והוא רואים להשתלח בהם יד
ה' אלא מפני שהיה מתן תורה חביב לפני
הקב"ה לפיכך לא פגע בהם, עיי"ש, וכן
הסתכלות בשכינה הוא מסתורי תורה וענין
סוד. אבל איך שתהיה ההבנה, התחיהו על זה
מיתה בידי שמים ורק שלא רצתה הקב"ה לערב
השמחה, והחייב מיתה שלהם היה משום מה
שנאמר "ויחזו את האלקים" – והוא עניין של
בקראתם לפני ה' לפנים מן המחייב.
הרבעית כביבול – שלא במצב הרاوي.

והשתא דעתינו להכי צריך ביאור מאחר
שלא רצתה הקב"ה להפריע שמחת קבלת
התורה על ידי מיתה בני אהרן, למה לא חס